

'MUSIC CENTRE THE NETHERLANDS: DOCUMENTATION AND PROMOTION OF CONTEMPORARY MUSIC IN ALL GENRES FOR PROFESSIONALS'

Eén van Nederlands' beroemdste gedichten begint met de gevleugelde zin:

Een nieuwe lente en een nieuw geluid.

1.

Het is *Mei* van Herman Gorter, eind 19e eeuw geschreven. Het gedicht verwijst naar muziek die telkens nieuw klinkt, om welke muziek het ook gaat en waar ter wereld ook. En over muziek als geluid. Of zoals Morton Feldman eens zei: 'Ik luister naar geluiden en doe wat ze mij vertellen.' Steeds minder geluiden, waar hij gaandeweg zijn compositorische arbeid steeds méér mee deed. Of neem John Cage, die hield van geluiden zoals ze zijn. Voorspelbaar, onvoorspelbaar. Geluiden die beelden en herinneringen oproepen, zoals het eten van een Madeleine bij Proust. Veel verbeelding is er niet voor nodig, hier zo dicht bij de grote cruiseschepen die met hun sirenes allerlei beelden en geuren van verre bestemmingen wakker roepen. En luister ook eens op YouTube naar de uitvoering van *Water Walk* van Cage – louter watergeluiden. Niets meer en niets minder.

2.

Eén stap verder in mijn algemene overzicht en we komen uit bij het prachtige boek *Bruits* van de Franse econoom Jacques Attali. Dit wordt tot mijn grote genoegen door de Finse musicoloog Torvinen geciteerd in zijn lezenswaardige en visionaire artikel in *Fontes* (januari-maart 2009): 'Can music (libraries) predict our future?'

Gorter, Attali en Torvinen – en wie weet ook Feldman en Cage – geloven van wel: muziek hééft profetische connotaties, als aankondiger van een nieuwe lente. Zoals de leader bij het artikel van Torvinen het verwoordt [ik citeer]: 'As music becomes less the solo domain of the performer and more a form of social activity, music libraries preserve music in its contemporary cultural form and, especially, can preserve music's ability to social, ideological and cultural criticism.'

3.

Nog een stap verder. Muziekbibliotheken collectioneren muziek uit heden en verleden, van ver weg en dichtbij, vastgelegd in notenschrift of geïmproviseerd en geperst op glanzende schijfjes. Als beginpunt om wat met die collectie te doen en alles met het oog op de toekomst – richting meer pluralisme en tolerantie. Tijd, stijlen, genres, verschillende achtergronden, hoge en lage kunst gaan een dialoog met elkaar én met het publiek aan. Niet langer postmodern, zonder diepere zin en samenhang, maar op een inhoudelijke, relationele manier waarin elke scheiding is opgeheven en vervangen door een werkelijk nieuw geluid.

4.

Nergens vormen grensoverschrijdende activiteiten zo'n organisch geheel, en nergens zijn ze zó hecht verankerd in het muzikleven, als in Nederland met zijn vele uitzonderlijke ensembles op het snijvlak van klassiek en jazz, wereldmuziek en pop, concertseries als de Proms-, Rondom-, Carte Blanche-, Muziekgebouw aan het IJ-, BIM-huis en Rumori-concerten.

U hoort er deze week een voorbeeld van, wanneer De Volharding optreedt in werken van founding father en composer in residence Louis Andriessen en de jonge componist Joey Roukens, in wiens werk een veelheid van oude en nieuwe, westerse en oosterse muziek als 'georganiseerd geluid' (dat heet: muziek) terugkomt, terwijl hij ook een open oor en oog heeft voor multimediale presentaties.

5.

Toen de huisvesting van het nieuwe sectorinstituut voor het gehele muziekveld, Muziek Centrum Nederland, in 2008 werd geopend met de compositie *Battle of the Fusion* van de al even jonge en talentvolle, letterlijk en figuurlijk grensoverschrijdende componist Merlijn Twaalfhoven, was dit een statement; het woord 'fusion' sloeg niet alleen op de muzikale betekenis van het woord en het stuk zelf, uitgevoerd door de popband Brown vs Brown, het uit de jazz afkomstige Twitching Eye Trio en een klassiek koperkwintet, maar óók op de achtergrond van MCN als een fusie-instituut, ontstaan uit maar liefst zeven verschillende organisaties.

Tot zover deze omtrekkende bewegingen over de context van MCN.

In het verloop van deze lezing wil ik u in het kort wat vertellen over MCN in het algemeen en het Muziek Informatie Centrum in het bijzonder, waarbij ik op het eind terugkom op de visionaire uitgangspunten zoals zojuist verwoord, als een slang die in zijn eigen staart bijt.

MCN

MCN is een breed sectorinstituut waarbij oude afbakeningen tussen zowel muzieksoorten en genres als de aan de basis ervan staande instellingen zijn weggefallen. 'Onderlinge kruisbestuiving leidt tot steeds weer nieuw geluid' staat te lezen in de inleiding tot het *Beleidsplan 2009-2012*, al dan niet met reminiscenties aan het gedicht van Herman Gorter dat in Nederlands' collectieve geheugen zit. 'Muziek beperkt zich niet tot landsgrenzen, culturen, etniciteiten of generaties.' Dáárin wil MCN sturen. Dáár gaat het over. Profetisch als het is in de zin van Torvinen.

Ik put verder uit het *Beleidsplan*:

- MCN is het kennis- en promotiecentrum voor het professionele muziekveld.
- Binnen het nationale en internationale muziekveld speelt MCN een coördinerende en stimulerende rol door ondersteunend, agenderend en vooral ook initiërend op te treden.
- Het is een huis voor de vele verschillende partijen die actief zijn in de muzieksector en vormt zo een samenbindende factor in de keten van vraag en aanbod. Het is daarbij zowel het geheugen als het zenuwcentrum in het veld.
- Vanuit een overzicht over dit veld neemt MCN de regie bij nieuwe activiteiten ten aanzien van de belangrijkste kernthema's **promotie** (nationaal en internationaal) en **informatie** (inclusief educatie en reflectie).
- MCN zal de door voorgangers opgebouwde collecties voor hedendaagse, jazz- en popmuziek beheren, uitbreiden en vooral ook benutten door een afgewogen **collectionerings- en documentatiebeleid** ten dienste van zijn actuele informatiefunctie en tot behoud van de geschiedenis van de Nederlandse muziek. In het verlengde daarvan ligt het **waarderen en ontsluiten** van de collectie.

- Een kleinere rol wordt vervuld op het terrein van het **erfgoed**, daar waar het jazzmuziek betreft. Een grotere rol op dit terrein wordt verzorgd door het *Nederlands Muziek Instituut* in Den Haag, waarover Ellen Kempers en Frits Zwart aansluitend een lezing verzorgen.

Tot zover het *Beleidsplan*.

Maar... ik kan wel iets nieuws hieraan toevoegen: afgelopen donderdag hebben wij een nieuw catalogussysteem gekozen dat alle tot nu toe gebruikte applicaties zal vervangen. Het is het Koha open source-systeem. Een op MARC 21 gebaseerd format. We gaan het eerst uitkleden en daarna optuigen met een interface. Voor Nederlandse muziekbibliotheken is dit, zo ver als ik weet, uniek. Maar in ieder geval een uitdaging.

De organisatie van MCN is dragend voor een conglomeraat aan activiteiten. MCN bestaat uit twee genreafdelingen: pop/jazz/wereldmuziek en: klassiek/hedendaags, - een uitgeverij (imprint Donemus) en een Muziek Informatie Centrum (MIC), waarover nu meer.

MIC

Het MIC beschikt over een omvangrijke en rijke bron aan informatie; 'goud' noemde Emile Wennekes, hoogleraar muziekgeschiedenis na 1800, het eens.

In sommige gevallen moet dit goud echt worden gedolven, omdat lang nog niet alles is gedigitaliseerd. Als medewerkers vallen we zelf nog elke dag van de ene in de andere verbazing over wat we allemaal in huis hebben. Of het nu gaat om het broze nummer van het poptijdschrift *Tuny Tunes*, dat n.a.v. de bevrijding van Nederland in 1945 uitkwam, of foto's uit de begintijd van de fotografie, dezelfde tijd als Herman Gorter of een al even unieke fotoreportage van de eerste rock 'n' roll-concerten in Amsterdam (1957) – goud te over.

Een collectie als deze is niet het eindpunt maar het beginpunt van allerlei activiteiten die worden ondernomen om het aanwezige materiaal onder de aandacht van grotere groepen mensen te brengen. En – zoals het een fusie-instituut betaamt – ook in de vorm van 'fusion' en multimediale producten.

1.

Het eerste voorbeeld is een heruitgave op CD van oude opnamen van Theo Loevendie, uit 1969 en 1972. Theo Loevendie is bij uitstek een cross over-musicus en –componist. In 1935 geboren, was hij tot 1968 vooral actief als jazzmuzikant. Daarna was hij werkzaam als docent compositie en is nog steeds doende als componist van klassiek-hedendaagse muziek. In 2003 richtte hij het Ensemble Ziggurat op, waarin westerse en niet-westerse instrumenten samenspelen. Loevendie schrijft zelf in de originele toelichtingen bij de oude opnamen: 'No restriction to a specific idiom, with its limitations, but an openness that allows integration of various jazz- and non-jazz elements, such as elements of pop-music (...), brass band music (...), exotic music.' [Einde citaat]. Interessant is dat klassiek geschoolde musici meespelen zoals basklarinettist Harry Sparnaay en Rien de Reede, tot 2003 als fluitist verbonden aan het Koninklijk Concertgebouworkest.

2.

Het tweede voorbeeld is een interface in ontwikkeling waarmee wij willen aansluiten op een serie concerten van de Instant Composers Pool van Misha Mengelberg die in

september a.s. de start van het nieuwe concertseizoen in het BIM-huis hier pal bij zal betekenen. Ook hier geldt weer dat het niet vreemd is dat juist voor de ICP wordt gekozen, omdat deze pool behoort tot de grensverleggende en grensoverschrijdende ensembles waar ik het aan het begin over had. Bovendien is Misha Mengelberg, net als Theo Loevendie, zowel actief in de jazz als geïmproviseerde muziek en als componist van enkele klassiek-hedendaagse werken. Zo was hij co-componist van de beroemde opera *Reconstructie* (1969), samen met onder anderen (daar is hij weer...) Louis Andriessen.

De interface zal een opmaat vormen tot de wijze waarop we zowel het goud dat we in huis hebben projectmatig onder de aandacht brengen als de door één van de oud-fusiepartners opgezette *Popencyclopedie* op het web uitbouwen richting een multimediale *Muziekencyclopedie* voor alle genres.

Het eerste geval doet een beetje denken aan *De Vertelmuur* zoals u die in de Openbare Bibliotheek op de 2e verdieping kunt aantreffen. Via een touchscreen kunnen op dit moment enkele verhalen worden geselecteerd, waarna een fimpje start waarin het verhaal wordt verteld. En zoals met dit innovatief product de orale traditie binnen de Openbare Bibliotheek een plek krijgt, zo zal het goud van MCN een plek krijgen. In huis en bijvoorbeeld als reizende informatiezuil bij concerten.

Wellicht kunnen bezoekers op termijn zélf aangeven wat voor goud zij hebben gedolven, zoals zij in het Van Abbemuseum in Eindhoven met een verhaal eromheen kunnen aangeven welk kunstwerk zij uit het depot op zaal willen zien. Wat dan ook gebeurt onder de titel *PLUG IN Kijkdepot*.

Zo'n verhaal vertelt de achtergrond bij een kunstwerk: waarom het iemand op een bepaalde manier raakt, behaagt of juist afstoot.

Hóe dat precies in z'n werk gaat, is het thema van in ieder van verschillende muziekcafés die MCN organiseert. Zo wordt er in november één georganiseerd onder de titel *Muziekbibliotheken: planken vol emoties*. Immers: muziek raakt aan wat in de neuropsychologie het 'kernzelf' wordt genoemd. Of dit nu vanuit een cognitief of een emotioneel paradigma is, duidelijk is dat muziek zich vanbinnen afspeelt en herinneringen oproept zoals de Madeleine bij Proust. Het is de luisteraar die betekenis geeft aan geluid of georganiseerd geluid dat muziek is.

Daarbij vallen alle grenzen, tussen – om nogmaals het *Beleidsplan* te citeren – landen, culturen, etniciteiten of generaties weg. Als dat geen toekomstmuziek is, weet ik het niet meer!

Concluderend: muziekinstellingen zoals MCN dragen vanuit deze insteek bij aan – met dank aan Torvinen – 'social, ideological and cultural criticism.' En gaan daarover met hun publiek in gesprek. Bijvoorbeeld tijdens muziekcafés of aan het eind van deze middag, om half 6, wanneer wij u van harte welkom heten om in ons prachtige art déco-gebouw aan het Rokin in het centrum van Amsterdam met elkaar verder van gedachten te wisselen. Zet uw naam op de intekenlijst bij de receptie in de hal beneden!

Tot vanmiddag en hartelijk dank u voor uw aandacht.

